

**NASTAVNI PROGRAM ZA  
PRVI I DRUGI RAZRED GIMNAZIJE**

**ISLAMSKA VJERONAUKA**

---

**I razred**  
**(1 čas sedmično - 35 časova godišnje)**

<b>PREGLED PROGRAMSKIH SADRŽAJA</b>	<b>časova</b>
1. ISLAM KAO ISKONSKA I PRIRODNA BOŽIJA VJERA	3
2. OČUVANJE IZVORNOG UČENJA	4
3. TEMELJI VJEROVANJA	5
4. ALLAH JE STVORITELJ	3
5. STUBOVI ISLAMA	6
6. ISLAM I EKOLOGIJA	3
7. PUT DO ČOVJEKA	3
8. VJERA U SVAKODNEVICI	4
9. NAZNAKE O POČECIMA POVIJESTI ISLAMA	1
10. ISLAM I KULTURA DIJALOGA	3

**Cilj** nastave vjeronauke u I razredu srednje škole:

uvođenje mladih u glavna područja islama kao i njihovo razvijanje u vjeri, moralnosti i otvorenosti za vjersko tumačenje stvarnosti. Pri tome, sadržaji vjeronauke u I razredu predstavljaju osnovu za usvajanje sadržaja i sticanje novih saznanja iz područja islamske vjeronauke u toku srednjoškolskog odgoja i obrazovanja.

Iz postavljenog cilja nastave vjeronauke u prvom razredu srednje škole proizlaze sljedeći **zadaci**:

- razvijanje sposobnosti sagledavanja života iz ugla religiozne, religijske i vjerske stvarnosti;
- jačanje vlastite vjere i sposobnosti njenog izražavanja na ličnoj i zajedničkoj razini;
- upoznavanje uloge islama u životu pojedinca, porodice, društva;
- poznavanje islama kao vodilje u vlastitom tumačenju svijeta i odgovora na pitanja smisla, usmjeravanja i oblikovanja života;
- razvijanje temeljnih predodžbi o Božijem stvaranju i položaju čovjeka kao namjesnika-halife na Zemlji,
- upoznavanje učenika sa suštinom i smislom imanskih i islamskih šarta kao osnovnih temelja islamskog vjerovanja i djelovanja;
- razvijanje osnova morala i etičnosti kod učenika,
- osposobljavanje učenika za razumijevanje smisla vjere u svakodnevici, uz razvijanje svijesti o očuvanju izvornog učenja;
- pravilno razumijevanje položaja i uloge žene u islamu;
- usvajanje temeljnih spoznaja o doprinosu muslimana nauci i umjetnosti u prvim periodima historije islama;
- razvijanje ličnosti učenika kao duhovnog, duševnog i djelatnog bića;
- sposobnost kritičkog prosuđivanja različitih oblika religioznog i vjerskog mišljenja i ponašanja;
- upoznavanje sa drugim religijama te razvijanje tolerancije, dijaloga i saradnje sa drugima i drugačijima.

**PROGRAMSKI SADRŽAJI**

---

## **1. ISLAM KAO ISKONSKA I PRIRODNA BOŽIJA VJERA (2+1 čas)**

1. 1. Vjera u Boga je jedna, a zakoni su mnogi
1. 2. Od poučavanja imenima do naredbe „Uči“
1. 3. Možemo li spoznati Uzvišenog Boga.

## **2. OČUVANJE IZVORNOG UČENJA (3+1 čas)**

2. 1. Objava
2. 2. Historija Kur'ana i njegov sadržaj
2. 3. Sunnet - drugi izvor islama.

## **3. TEMELJI VJEROVANJA (4+1 čas)**

- 3.1. Vjerovanje u jednog Boga i duhovna bića
- 3.2. Objave i poslanstvo
- 3.3. Vječnost i slobodna volja

## **4. ALLAH JE STVORITELJ (2 +1 čas)**

- 4.1. Odakle smo došli u ovozemaljsko postojanje
4. 2. Naučni i kur'anski pogled na stvaranje svijeta
4. 3. Vjera i nauka

## **5. STUBOVI ISLAMA (5 +1 čas)**

- 5.1. Stablo islama
5. 2. Radost u namazu
5. 3. Ramazanski post - put do uspjeha
5. 4. Svrha davanja zekata
5. 5. Vrhunac bogobožnosti

## **6. ISLAM I EKOLOGIJA (2+1 čas)**

- 6.1. Čovjek i ekologija
6. 2. Pomoć vjere u zaštiti prirode
6. 3. Voda-blagodat života

## **7. PUT DO ČOVJEKA (2+1 čas)**

- 7.1. Čovjek je moralno biće
7. 2. Pokajanje je put povratka dobru

## **8. VJERA U SVAKODNEVICI (3+1 čas)**

- 8.1. Porodica - ćelija društva
- 8.2. Pristojnost u odijevanju
- 8.3. Halal ishrana - izvor zdravlja

## **9. NAZNAKE O POČECIMA POVIJESTI ISLAMA (1 čas)**

- 9.1. Islamska država i period pravedne vladavine

## **10. ISLAM I KULTURA DIJALOGA (2+1 čas)**

- 10.1. Islam nas zove dijalogu
  - 10.2. Mogućnost dijaloga među religijama
-

## OBJAŠNJENJE:

Nastavnim planom za gimnazije predviđeno je da se predmet Islamska vjeronauka izučava u I i II razredu sa 1 nastavni čas sedmično - 35 časova godišnje.

Nastavni plan i program Islamske vjeronauke za srednje škole dio je konstruiranja djelotvorne spona između islama kao konstituirajuće odrednice bošnjačkog bića i imponirajućeg kvaliteta njegovog življenja u našem dobu.

Nastavni plan i program ovog predmeta u srednjoj školi oblikovan je na temelju uvažavanja sljedećih, međusobno komplementarnih zahtjeva:

- uvažavanje dosadašnjeg iskustva islamske vjeronauke u našoj srednjoj školi;
- uspostavljanje prepoznavajuće niti s pozitivnim dometima prethodnih nastavnih planova i programa islamske vjeronauke;
- uspostavljanje takvog pristupa planiranju i programiranju koji će respektirati savremene, djelotvorne didaktičke domete;
- nastojanje da se koreliraju sadržaji islamske vjeronauke s drugim nastavnim predmetima;
- afirmiranje interkulturalnog pristupa u kojem postoji prostor za upoznavanje i razvijanje svog identiteta, ali i upoznavanje poštovanje drukčijeg.

Nastavni plan i program kreiran je tako da odgovara razvojnim i religijskim potrebama mladog čovjeka kroz značajan formativni raspon srednje škole. Dominirajuća razvojno preokupirajuća pitanja podstiču otvoren, sistematičan, atraktivan odgovor iz uglova više islamskih znanosti.

Didaktičku okosnicu Plana i programa čini razvojni kurikulumski pristup koji ostavlja značajan prostor nastavnikovoj stručnoj odluci o broju sati potrebnih za realizaciju pojedinog tematskog područja (uvažavajući sociogene i antropogene dimenzije učenikove životne situacije u konkretnoj sredini), djelotvornom definiranju najupečatljivijeg zadatka koji neki sadržaj može razviti, a koji ujedno predstavlja i dominirajući sloj pri vrednovanju ishoda učenja, odabiru metodičkog sistema koji će upotrijebiti.

U nastavi vjeronauke ocjenjivanje je sastavni dio praćenja i vrednovanja učenika. Ocjenjivanje učenika se provodi u toku čitave školske godine i ono predstavlja realizaciju procesa praćenja i vrednovanja učenika. U ovom procesu prate se zainteresiranost učenika, njegova aktivnost u svim fazama nastavnog procesa, uključenost u rješavanje zadataka, odnos prema nastavnom predmetu i postignuti rezultati.

Za uspješno ostvarivanje cilja i zadataka u nastavi Islamske vjeronauke nastavnici su dužni da redovito prate stručnu i pedagošku literaturu.

U realizaciji nastavnog programa Islamske vjeronauke može se koristiti slijedeća literatura:

- Al-Attas, S.M.N. (2003): *Islam i sekularizam*, Sarajevo: Bosančica
  - Ali Khani, M.F., Fasihizadah, A.R., Fakihi, A.N. (2008): *Stavovi islamskih mislilaca o edukaciji i odgoju*, 1. svezak, Sarajevo: Mulla Sadra
  - Arnold, T.W. (1989): *Povijest islama*, Sarajevo: Oslobođenje
  - Dizdarević, M. (2006): *Bolest I lijek savremenog društva*, Zavidovići:Zambak
  - El-Gazali, Ebu H. M. (2005): *Ihja ulumud-din*, Sarajevo: Libris
  - En-Nevevi, J. Ibn Š. (2000): *Rijadus-salihin*, Sarajevo: Kulturni centar Kralja Fahda u Sarajevu,
-

- Fazlur, R. (2005): *Islam*, Sarajevo: ISLAMISTIKA
- Fulgosi, A. (1990): *Psihologija ličnosti*, Zagreb: Školska knjiga
- Gavrankapetanović, M. (1995). *Vjerom do savršenstva duše*, VIII prošireno izdanje, Zenica: Islamska pedagoška akademija
- Grupa autora, *Bosna i Hercegovina od najstarijih vremena do kraja Drugog svjetskog rata*, Bosanski kulturni centar, Sarajevo, 1998.
- Ibn-Kesir (1423h/2002): *Tefsir Ibn -Kesir*, Sarajevo: OKO
- Jensen, E. (2003): *Super nastava, nastavne strategije za kvalitetnu školu i uspješno učenje*, Zagreb: Educa
- Korkut, B. (1412. h): *Kur'an s prevodom*, Medina: Ministarstvo za hadž i vakuf Saudijske Arabije
- Malcolm, N. (1995): *Povijest Bosne*, Zagreb: Erasmus
- Mandarić, V.B.(2009): *Mladi integrirani i(li) marginalizirani*, Zagreb: GK
- Imamović, M. (1997): *Historija Bošnjaka*, Sarajevo: Bošnjačka zajednica kulture Preporod
- Nasr, S.H. (1423h/2002): *Srce islama*, Sarajevo: El-Kalem
- Pehar-Zvačko, L. (2003): *Slobodno vrijeme mladih ili...*, Zenica: Dom štampe
- Schuon, F. (1996): *Dimenzije islama*, Sarajevo: El-Kalem
- Slatina, M. (2005): *Od individue do ličnosti*, Zenica: Dom štampe
- Spahić, M. (1995): *Islam i međuljudski odnosi*, Visoko: Bosnagraf
- Stojanović, S. (2003): *Razumijevanje mladih*, Bijeljina: Grafika
- Stoll, L. i Fink, D. (1999): *Mijenjamo naše škole*, Zagreb: Educa
- Sullo, A.R. (1995): *Učite ih da budu sretni*, Zagreb: Alinea
- Suzić, N. (2002): *Emocije i siljevi učenika i studenata*, Banja Luka: TT-centar

#### UDŽBENIK:

- Vjeronauka 1, autori: Nusret Isanović i Džemaludin Latić, El- Kalem, Sarajevo
-

**ISLAMSKA VJERONAUKA 2**  
**II razred**  
**(1 časa sedmično - 35 časova godišnje)**

<b>PREGLED PROGRAMSKIH SADRŽAJA</b>	<b>časova</b>
1. ŽIVOT I VJERA	4
2. ČOVJEK I VJERA	4
3. ISLAM I SLOBODA	4
4. ČOVJEKOVA DUHOVNA I MATERIJALNA REALNOST	4
5. SMISAO IBADETA	4
6. PORODICA U ISLAMU	4
7. MUSLIMANSKA ZAJEDNICA	5
8. POVIJEST ISLAMA	6

---

**Cilj** Islamske vjeronauke u II razredu srednje škole je:

uvodenje učenika u glavna područja islama i najznačajnije probleme koji se odnose na pitanja vjerovanja, čovjekovih potreba, slobode i života, kao i upoznavanje sa tradicijom.

**Zadaci:**

- upoznavanje sa životnim smislom i pomaganje u određivanju misije i ciljeva u životu;
  - jačanje vlastite vjere i sposobnosti njenog izražavanja na ličnom i zajedničkom nivou;
  - upoznavanje uloge islama u životu pojedinca, porodice, društva;
  - poznavanje islama kao vodilje u vlastitom tumačenju svijeta i odgovora na pitanja smisla, usmjeravanja i oblikovanja života;
  - razumijevanje uloge slobodne volje čovjeka i njenih mogućnosti;
  - pravilno razumijevanje vlastite ličnosti;
  - shvatanje smisla ibadeta i pomoć u istrajnosti njegovog izvršavanja;
  - osposobljavanje mladih za život u zajednici, zasnovan na principima islama;
  - upoznavanje povijesti islama radi gradnje identiteta na vlastitoj kulturi i tradiciji;
  - razvijanje ponosne i dostojanstvene ličnosti otvorene prema vjeri, nauci i radu;
  - upoznavanje sa drugim religijama te razvijanje tolerancije, dijaloga i saradnje s drugima i drugačijima.
-

# PROGRAMSKI SADRŽAJI

## 1. ŽIVOT I VJERA (2+2 časa)

- 1.1. Tajna i svrha života
- 1.2. Misija vlastitog života

## 2. ČOVJEK I VJERA (3+1 čas)

- 2.1. Potrebe čovjeka
- 2.2. Susret sa svojom vlastitošću
- 2.3. Prakticiranje i življenje vjere

## 3. ISLAM I SLOBODA (3+1 čas)

- 3.1. Islamsko poimanje slobode
- 3.2. Na putu prema slobodi i zrelosti
- 3.3. Mediji i sloboda

## 4. ČOVJEKOVA DUHOVNA I MATERIJALNA REALNOST (3+1 čas)

- 4.1. Čovjek - biće duha i tijela
- 4.2. Harmonija između duhovnog i materijalnog
- 4.3. Grijeh i duhovna tjeskoba

## 5. SMISAO IBADETA (2+2 čas)

- 5.1. Značaj ibadeta u životu vjerujuće osobe
- 5.2. Istrajnost u ibadetu

## 6. PORODICA U ISLAMU (2+2 časa)

- 6.1. Blagodati porodičnog života
- 6.2. Tradicionalne vrijednosti u bošnjačkoj porodici

## 7. MUSLIMANSKA ZAJEDNICA (3+2 čas)

- 7.1. Kur'an i hadis o zajednici
- 7.2. Čovjek graditelj zajednice
- 7.3. Uloga džemata u zajednici

## 8. POVIJEST ISLAMA (5+1 čas)

- 8.1. Institucija hilafeta
  - 8.2. Susret islama s drugim kulturama
  - 8.3. Emevije
  - 8.4. Islam u Španiji i južnoj Italiji
  - 8.5. Abasije
-

## **OBJAŠNJENJE:**

Nastavnim planom za gimnazije predviđeno je da se Islamska vjeronauka izučava u I i II razredu sa po 1 nastavi časa sedmično - 35 časova godišnje.

Sadržaji vjeronauke u II razredu predstavljaju nastavak usvajanje sadržaja i stjecanja novih saznanja iz područja islamske vjeronauke u toku srednjoškolskog odgoja i obrazovanja.

Islamska vjeronauka i u drugom razredu srednje škole ostvaruje i promovira integralni odgoj mladih, kako po svom sadržaju i didaktičkim usmjerenjima tako i po svojim odgojno-obrazovnim ciljevima. Zato vjeronauka u drugom razredu srednje škole pomaže učenicima, koji kao individue prolaze kroz odlučujuće razdoblje svoga odrastanja i određenja, da postupno i sistematski upoznaju povijesno-kulturalnu stvarnost u kojoj žive, opće etičke i moralne probleme savremenoga čovjeka i društva te cjelovitu nauku, načela i vrijednosti islama.

Ona im, također, želi pomoći da postepeno oblikuju vlastite spoznaje i ličnu moralnu svijest, te da tako postanu osposobljeni za poznavanje i vrednovanje čovjeka i svijeta, povijesnih činjenica, izvora, različitih područja i dimenzija života, različitih vrsta govora i načina religioznog izražavanja.

Nastavni program vjeronauke koncipiran je da povezuje vjeronaučne sadržaje s odgojno-obrazovnim postignućima te potrebama i interesima učenika u sadašnjem vremenu što će omogućiti što potpuniji vjerski odgoj, bolje poznavanje islama i bogatog kulturno-historijskog naslijeđa.

Također, da učenici, imajući u vidu cjelinu školskog odgoja i obrazovanja, prepoznaju i pronađu odgovore na važna životna pitanja kako bi se što bolje osposobili za svjestan, kritički i uravnotežen susret i dijalog s različitim područjima ljudskog znanja i kulture, što ih obrađuju drugi školski predmeti.

Program, jednako tako, razvija duh međuljudskog, međureligijskog i međukulturalnog susreta, tolerancije i dijaloga. Taj se duh prepoznaje u programskom sadržaju, kao i u odgojnim ciljevima i ponuđenim prijedlozima za metodičko oblikovanje vjeronaučne nastave.

Pritom se ne naglašava samo kognitivni i fenomenološki nivo upoznavanja religijskih činjenica, nego se, istovremeno, podstiču i promoviraju: usvajanje dijaloških stavova poštovanja, kritička prosuđivanja, promjena perspektive, te različiti pristupi religijskim činjenicama radi stjecanja odgojnih efekata. Takvi pristupi, također, podstiču nastavnikovo vrednovanje i učenikovo samovrednovanje vlastitog napretka i zalaganja koje treba biti što obuhvatnije, a samim time i objektivnije i svrsishodnije.

Didaktičku okosnicu Plana i programa čini razvojni kurikulumski pristup koji ostavlja značajan prostor nastavnikovoj stručnoj odluci o broju sati potrebnih za realizaciju pojedinog tematskog područja (uvažavajući sociogene i antropogene dimenzije učenikove životne situacije u konkretnoj sredini), djelotvornom definiranju najupečatljivijeg zadatka koji neki sadržaj može razviti, a koji ujedno predstavlja i dominirajući sloj pri vrednovanju ishoda učenja, odabiru metodičkog sistema koji će upotrijebiti.

U nastavi vjeronauke ocjenjivanje je sastavni dio praćenja i vrednovanja učenika. Ocjenjivanje učenika se provodi u toku čitave školske godine i ono predstavlja realizaciju procesa praćenja i vrednovanja učenika. U ovom procesu prate se zainteresiranost učenika, njegova aktivnost u svim fazama nastavnog procesa, uključenost u rješavanje zadataka, odnos prema nastavnom predmetu i postignuti rezultati.

---



U realizaciji ovog nastavnog programa može se koristiti sljedeća literatura:

- Al-Attas, S.M.N. (2003): *Islam i sekularizam*, Sarajevo: Bosančica
- Ali Khani, M.F., Fasihizadah, A.R., Fakihi, A.N. (2008): *Stavovi islamskih mislilaca o edukaciji i odgoju*, 1. svezak, Sarajevo: Mulla Sadra
- Arnold, T.W. (1989): *Povijest islama*, Sarajevo: Oslobođenje
- Dizdarević, M. (2006): *Bolest I lijek savremenog društva*, Zavidovići:Zambak
- El-Gazali, Ebu H. M. (2005): *Ihja ulumud-din*, Sarajevo: Libris
- En-Nevevi, J. Ibn Š. (2000): *Rijadus-salihin*, Sarajevo: Kulturni centar Kralja Fahda u Sarajevu,
- Fazlur, R. (2005): *Islam*, Sarajevo: ISLAMISTIKA
- Fulgosi, A. (1990): *Psihologija ličnosti*, Zagreb: Školska knjiga
- Gavrankapetanović, M. (1995). *Vjerom do savršenstva duše*, VIII prošireno izdanje, Zenica: Islamska pedagoška akademija
- Grupa autora, *Bosna i Hercegovina od najstarijih vremena do kraja Drugog svjetskog rata*, Bosanski kulturni centar, Sarajevo, 1998.
- Ibn-Kesir (1423h/2002): *Tefsir Ibn -Kesir*, Sarajevo: OKO
- Jensen, E. (2003): *Super nastava, nastavne strategije za kvalitetnu školu i uspješno učenje*, Zagreb: Educa
- Korkut, B. (1412. h): *Kur'an s prevodom*, Medina: Ministarstvo za hadž i vakuf Saudijske Arabije
- Malcolm, N. (1995): *Povijest Bosne*, Zagreb: Erasmus
- Mandarić, V.B.(2009): *Mladi integrirani i(li) marginalizirani*, Zagreb: GK
- Imamović, M. (1997): *Historija Bošnjaka*, Sarajevo: Bošnjačka zajednica kulture Preporod
- Nasr, S.H. (1423h/2002): *Srce islama*, Sarajevo: El-Kalem
- Pehar-Zvačko, L. (2003): *Slobodno vrijeme mladih ili...*, Zenica: Dom štampe
- Schuon, F. (1996): *Dimenzije islama*, Sarajevo: El-Kalem
- Slatina, M. (2005): *Od individue do ličnosti*, Zenica: Dom štampe
- Spahić, M. (1995): *Islam i međuljudski odnosi*, Visoko: Bosnagraf
- Stojanović, S. (2003): *Razumijevanje mladih*, Bijeljina: Grafika
- Stoll, L. i Fink, D. (1999): *Mijenjamo naše škole*, Zagreb: Educa
- Sullo, A.R. (1995): *Učite ih da budu sretni*, Zagreb: Alinea
- Suzić, N. (2002): *Emocije i siljevi učenika i studenata*, Banja Luka: TT-centar

#### UDŽBENIK:

-Vjeronauka 2, autori: Šefik Kurdić, Dževad Hodžić i Mustafa Prljača  
El- Kalem, Sarajevo

---

## **PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA KOJI MOŽE REALIZIRATI PROGRAM ISLAMSKE VJERONAUKU U SMJERU IT GIMNAZIJE:**

1. Fakultet islamskih nauka/islamski pedagoški fakultet, odsjek pedagogija/teologija, odsjek za vjeronauku ili srodni smjer, sa završenim četvorogodišnjim dodiplomskim studijem (VII stepen stručne spreme):
2. Fakultet islamskih nauka/islamski pedagoški fakultet, odsjek pedagogija/teologija, odsjek za vjeronauku ili srodni smjer, sa završenim prvim ciklusom visokog obrazovanja dodiplomskog studija u četvorogodišnjem trajanju (240 ECTS) i stečenim stručnim zvanjem bachelor;
3. Nastavnički fakultet/pedagoška akademija sa završenim četvorogodišnjim dodiplomskim studijem (VII stepen stručne spreme) i stečenim stručnim zvanjem profesor uz prethodno završenu medresu;
4. Nastavnički fakultet/pedagoška akademija sa završenim prvim ciklusom visokog obrazovanja dodiplomskog studija u četvorogodišnjem trajanju (240 ECTS) i stečenim stručnim zvanjem bachelora, uz prethodno završenu medresu.

Lica koja ispunjavaju uslove za realizaciju nastave iz islamske vjeronauke moraju pribaviti certifikat od strane nadležne vjerske zajednice.

---